

2017 1200

Seat No.

--	--	--	--	--	--	--

**MT - SANSKRIT COMPOSITE (SECOND OR THIRD LANGUAGE) - SEMI PRELIM - II
PAPER - V**

Time : 2 Hours

Model Answer Paper

Marks : 40

	प्रथमः विभागः - गद्यम् ।						
उ. १	अ) गद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत ।						
१.	अवबोधनम् । (केऽपि द्वे कृती कुरुत ।)						
(i)	उचितं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत । नागार्जुनः द्वितीययुवकं सहायकत्वेन स्वीकृतवान् यतः तेन रुग्णसेवा कृता ।	१					
(ii)	कः कं वदति ? नागार्जुनः द्वितीयं युवकं / युवानं वदति ।	१					
(iii)	वाक्यं पुनर्लिखित्वा सत्यं वा असत्यमिति लिखत । यः रुग्णसेवां कृतवान् सः किमपि न अवदत् । - सत्यम् ।	१					
उ. १	ब) गद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत ।						
१.	अवबोधनम् । (केऽपि २ कृती कुरुत ।)						
(i)	उचितं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत । कबड्डी क्रीडायां द्वादश क्रीडापटवः भवन्ति । क्रीडासाधनस्य अनावश्यकता एतस्याः क्रीडायाः वैशिष्ट्यम् ।	१					
(ii)	पूर्णवाक्येन उत्तरं लिखत । क्रीडकस्य व्यक्तित्वं साहसं, निरीक्षणशक्तिः, योजकत्वं, निर्णयक्षमता, साङ्घिकी भावना, एकात्मता, देशाभिमानः एतैः गुणैः विकसति ।	१					
(iii)	वाक्यं पुनर्लिखित्वा योग्यं वा अयोग्यमिति लिखत । कबड्डीक्रीडा केवलं महिलानां कृते प्रचलितः अस्ति । - असत्यम् ।	१					
२.	पृथक्करणम् । कबड्डीक्रीडया लभते						
	<table border="1"> <tr> <td>शरीरचापल्यम्</td> <td>उत्साहः</td> <td>आक्रमकत्वम्</td> <td>स्वसंरक्षणवृत्तिः</td> <td>शरीरसौष्टवम्</td> </tr> </table>	शरीरचापल्यम्	उत्साहः	आक्रमकत्वम्	स्वसंरक्षणवृत्तिः	शरीरसौष्टवम्	२
शरीरचापल्यम्	उत्साहः	आक्रमकत्वम्	स्वसंरक्षणवृत्तिः	शरीरसौष्टवम्			

उ. १	क) गद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत ।							
१.	शब्दज्ञानम् । (केऽपि २ कृती कुरुत ।)							
(i)	समूहेतरपदं लिखत ।	१						
१)	त्रुटितः, निर्मितः, खण्डितः । - निर्मितः ।							
२)	सत्यम्, अनृतम्, ऋतम् । - अनृतम् ।							
(ii)	विशेषण - विशेष्य - अन्वितिः ।	१						
	<table border="1"> <tr> <td>ग्राहकः</td> <td>ग्राहकमञ्चः</td> </tr> <tr> <td>सन्तुष्टः</td> <td>निर्मितः</td> </tr> <tr> <td>वञ्चितः</td> <td>बद्धपरिकरः</td> </tr> </table>	ग्राहकः	ग्राहकमञ्चः	सन्तुष्टः	निर्मितः	वञ्चितः	बद्धपरिकरः	
ग्राहकः	ग्राहकमञ्चः							
सन्तुष्टः	निर्मितः							
वञ्चितः	बद्धपरिकरः							
(iii)	गन्तुम्, गृहीत्वा ।	१						
२.	पृथक्करणम् ।							
	क्रमसंयोजनं कुरुत ।	२						
(i)	त्रुटितदण्डं मधुरा पश्यति ।							
(ii)	ग्राहकमञ्चविषये मधुरा पृच्छति ।							
(iii)	माता ग्राहकाधिकारान् स्पष्टीकरोति ।							
(iv)	द्वितीयविक्रेता परिमाणानि ददाति ।							
	द्वितीयः विभागः - पद्यम् ।							
उ. २	अ) पद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत ।							
१.	शब्दज्ञानम् ।							
	भिन्नार्थकं शब्दं चिनुत ।	१						
१)	शनैः शनैः, शीघ्रम्, झटिति । - शनैः शनैः ।							
२)	प्रसादनम्, कृपा, मार्गदर्शनम् । - मार्गदर्शनम् ।							
२.	पृथक्करणम् ।	२						
उ. २	ब) पद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत ।							
१.	अवबोधनम् ।							
	पूर्णवाक्येन उत्तरत ।	१						
	वृक्षाः प्रतिलोम्यात् स्थानं त्यजन्ति ।							

उ. २	क) स्मरणम् । श्लोकपूर्तिं कुरुत । (केवलं १ श्लोकः लेखनीयः ।)																			
(i)	अतिथिर्बालकः पत्नी जननी जनकस्तथा । पञ्चैते गृहिणा पोष्या इतरे च स्वशक्तितः ॥	२																		
(ii)	साम्नेव यत्र सिद्धिर्न तत्र दण्डो बुधेन विनियोज्यः । पित्तं यदि शर्करया शाम्यति कोऽर्थः पटोलेन ॥	२																		
उ. २	ड) श्लोकांशान् मेलयत ।	२																		
(i)	शस्त्रं निहन्ति पुरुषस्य - शरीरमेकम् ।																			
(ii)	अनिशं शिष्यहितस्य चिन्तनम् - गुरुचरणाभ्यां सदा वन्दनम् ।																			
(iii)	प्रज्ञाहताश्च नितरां - सुहता भवन्ति ।																			
(iv)	प्रज्ञा कुलं च विभवं च - यशश्च हन्ति ।																			
	तृतीयः विभागः - व्याकरणम् ।																			
उ. ३	यथानिर्देशं कृतीः कुरुत । (केवलं ५ उपप्रश्नाः लेखनीयाः ।)	२																		
अ)	नाम/सर्वनामपदानां पृथक्करणम् । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।)																			
	<table border="1"> <tr> <td></td> <td>चतुर्थी बहुवचनम्</td> <td>सप्तमी द्विवचनम्</td> <td>द्वितीया एकवचनम्</td> </tr> <tr> <td>नाम</td> <td>राजभ्यः</td> <td>नाम्नोः</td> <td>बुद्धिमन्तम्</td> </tr> <tr> <td>सर्वनाम</td> <td>अस्मभ्यम्</td> <td>एतयोः</td> <td>त्वाम्</td> </tr> </table>		चतुर्थी बहुवचनम्	सप्तमी द्विवचनम्	द्वितीया एकवचनम्	नाम	राजभ्यः	नाम्नोः	बुद्धिमन्तम्	सर्वनाम	अस्मभ्यम्	एतयोः	त्वाम्							
	चतुर्थी बहुवचनम्	सप्तमी द्विवचनम्	द्वितीया एकवचनम्																	
नाम	राजभ्यः	नाम्नोः	बुद्धिमन्तम्																	
सर्वनाम	अस्मभ्यम्	एतयोः	त्वाम्																	
आ)	क्रियापदानां पृथक्करणम् । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।)	२																		
	<table border="1"> <tr> <td>द्वितीयः</td> <td>परोक्षः</td> <td>वर्तमानकालः</td> <td>प्रथमः</td> <td>आज्ञार्थः</td> <td>विध्यर्थः</td> </tr> <tr> <td>भविष्यकालः</td> <td>भूतकालः</td> <td></td> <td>भूतकालः</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>करिष्ये</td> <td>जगाम</td> <td>भुञ्जे</td> <td>अशक्नवम्</td> <td>जानानि</td> <td>स्यात्</td> </tr> </table>	द्वितीयः	परोक्षः	वर्तमानकालः	प्रथमः	आज्ञार्थः	विध्यर्थः	भविष्यकालः	भूतकालः		भूतकालः			करिष्ये	जगाम	भुञ्जे	अशक्नवम्	जानानि	स्यात्	
द्वितीयः	परोक्षः	वर्तमानकालः	प्रथमः	आज्ञार्थः	विध्यर्थः															
भविष्यकालः	भूतकालः		भूतकालः																	
करिष्ये	जगाम	भुञ्जे	अशक्नवम्	जानानि	स्यात्															
इ)	समासाः । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।)	२																		
	विग्रहवाक्यानां समानामभिः सह मेलनं कुरुत ।																			
	<table border="1"> <tr> <td>विग्रहः</td> <td>समासनाम</td> </tr> <tr> <td>(i) शान्तिः च सुखं च तयोः ।</td> <td>इतरेतर द्वन्द्व समास</td> </tr> <tr> <td>(ii) न विद्यते असूया यस्य सः ।</td> <td>नञ् बहुव्रीहि समास</td> </tr> <tr> <td>(iii) समयं जानाति इति ।</td> <td>उपपद तत्पुरुष समास</td> </tr> <tr> <td>(iv) चन्द्रस्य ज्योत्सना ।</td> <td>षष्ठी तत्पुरुष समास</td> </tr> <tr> <td>(v) रोम नाम नगरम् ।</td> <td>कर्मधारय समास</td> </tr> <tr> <td>(vi) समयम् अनतिक्रम्य ।</td> <td>अव्ययीभाव समास</td> </tr> </table>	विग्रहः	समासनाम	(i) शान्तिः च सुखं च तयोः ।	इतरेतर द्वन्द्व समास	(ii) न विद्यते असूया यस्य सः ।	नञ् बहुव्रीहि समास	(iii) समयं जानाति इति ।	उपपद तत्पुरुष समास	(iv) चन्द्रस्य ज्योत्सना ।	षष्ठी तत्पुरुष समास	(v) रोम नाम नगरम् ।	कर्मधारय समास	(vi) समयम् अनतिक्रम्य ।	अव्ययीभाव समास					
विग्रहः	समासनाम																			
(i) शान्तिः च सुखं च तयोः ।	इतरेतर द्वन्द्व समास																			
(ii) न विद्यते असूया यस्य सः ।	नञ् बहुव्रीहि समास																			
(iii) समयं जानाति इति ।	उपपद तत्पुरुष समास																			
(iv) चन्द्रस्य ज्योत्सना ।	षष्ठी तत्पुरुष समास																			
(v) रोम नाम नगरम् ।	कर्मधारय समास																			
(vi) समयम् अनतिक्रम्य ।	अव्ययीभाव समास																			
ई)	उपपदविभक्तिः ।	२																		
	उचितं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।)																			
(i)	क्षेत्रं परितः विविधाः वृक्षाः विलसन्ति ।																			
(ii)	सेवाभावं विना कथं चिकित्सकः भवेत् ?																			

(iii)	सः व्याघ्रात् न भीतः ।	
(iv)	नमः गङ्गायै ।	
(v)	अलं प्रशंसया ।	
(vi)	छात्राणाम् कृते प्रयोगशाला अपि वर्तते ।	
उ)	सन्धिं / सन्धिविग्रहं कुरुत । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।)	२
(i)	दर्शयतीव = दर्शयति + इव ।	
(ii)	जानास्येव = जानासि + एव ।	
(iii)	सुमार्गमध्येऽस्ति = सुमार्गमध्ये + अस्ति ।	
(iv)	मूर्ध्नोऽस्य = मूर्ध्नः + अस्य ।	
(v)	यदुक्तम् = यत् + उक्तम् ।	
(vi)	तीक्ष्णस्तनुः = तीक्ष्णः + तनुः ।	
ऊ)	सङ्ख्यावाचकविशेषणानि । रिक्तस्थानपूर्तिः । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।)	२
(i)	अस्मिन् मार्गे चत्वारि वाहनानि सन्ति ।	
(ii)	ग्रीष्मः द्वितीयः ऋतुः ।	
(iii)	तिस्रः स्त्रियः सन्ति ।	
(iv)	भाद्रपदमासस्य चतुर्थ्यां तिथौ गणेशोत्सवः प्रारभते ।	
(v)	दिनस्य द्विवारम् अहं दुग्धं पिबामि ।	
(vi)	अस्मिन् वर्षे अहं त्रिवारं विदेशं गतः ।	
	चतुर्थः विभागः - लेखनकौशल्यम् ।	
उ. ४	अधोनिर्दिष्टे कृती कुरुत ।	
अ)	वाक्यनिर्माणम् ।	४
	कोष्ठकतः शब्दान् चित्वा अर्थसङ्गतानि ४ वाक्यानि लिखत ।	
(i)	अहं शिक्षिका अस्मि ।	
(ii)	सागरे मत्स्याः तरन्ति ।	
(iii)	हस्तः दानेन शोभते ।	
(iv)	बालकाः आनन्देन नृत्यान्ति ।	
आ)	परिच्छेदपूर्तिः ।	४
	मञ्जूषातः उचितान् शब्दान् चित्वा ४ रिक्तस्थानानि पूरयित्वा परिच्छेदं पुनर्लिखत । अधुना सर्वत्र सन्तगाडगेबाबा - नागरी स्वच्छताभियानस्य प्रसारः भवति। एतद् अभियानं तु अतीव उपयुक्तम् । स्वच्छतायाः महत्त्वं तु सर्वे जानन्ति। किन्तु न केवलं स्वगृहस्य स्वच्छता अपि तु परिसरस्य स्वच्छतात्र अभिप्रेता। सुहृदः, अत्र एकत्रीभूय वयं सर्वे अस्मिन् अभियाने सहभागिनः भवेम तथा तस्य लाभार्थिनः अपि भवेम । एकस्मिन् दिने किमपि परिवर्तनं न जायते। किन्तु सर्वत्र विविधैः अल्पसमूहैः अङ्गीकृतं स्वच्छताभियानं शनैः शनैः सफलीभवेत्।	
	** ** * * * * *	